

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки.

Ціна
20 гр.

Виходить що-четверга й неділі.
Адреса редакції й адміністрації:
ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 18.

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьріччю 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вищій валюті. Рукописів не звертається. — Оголошення після умови Непідписаних дописів не приймається.

На порозі нового року.

Новий 1928-ий рік застає наш народ в стані хвилювання. Новий рік несе нам знаменні дати 4-го й 11-го березня і якраз застає нас в часі підготовки до тих дат—до виборів до сойму й сенату. Вибори представників до законодавчих тіл завсіди й усюди витворювали гарячковий стан в громадянстві, бо при виборах звичайно розгоряється завзята боротьба окремих груп, а то й цілих таборів в громадянстві, яка не рідко скроплюється й невинною кров'ю. А теперішні вибори заповідаються у нас не так, як то було у 1922-ому році. Боротьба за характер наших земель між нами й пануючою нацією, боротьба за гідне представництво з різними темними елементами, вже тепер підносить настрій у наших людей. І все те сприяє хвилюванню.

Не булоб того хвилювання, колиб перед кожним був ясний образ 1927-го року. Бо 4-го й 11-го березня нового року будуть лише висновком того, що нам оставив старий рік. А колиб у кожного була свідомість спадщини старого року, то нічого булоб хвилюватися вислідом нового року.

На 1927-ий рік немає нам чого нарікати. Правда—він не дав нам полекш в нашій буденній життєвості, він нічого майже в тому життєві не змінив, але зате був він безперечно роком великого здвигу національної свідомості нашого народу, яка зближає нас не тільки до малих полекш в життєві, але—до вільного життєва. Чи то на полі культурно-освітнім, чи на кооперативнім, чи на церковнім, а навіть політичним ми бачимо величезний поступ. Т-во „Просвіта“ росло у 1927-ім році просто стихійно. Кооперативи снують прискореним темпом свою сітку. Церковний рух виявився у величезнім здвизі народа на Церковнім З'їзді. В політиці непомірно зросло розуміння свого народнього „я“ без опіки одвічних наших опікунів з північного сходу і заходу.

Може не кожний помічав той здвиг, може не кожний належно оцінює рухи народу на полях освітнім, кооперативнім, церковнім. Але й таких мусить переконати у силі й значінню того здвигу та опінія, яку нам роблять наші вороги. Тут пани виходять з рівноваги дивлячись, як „людек

тутейши“ росте й перетворюється в український нарід, там на Московщині—висилають українців навіть комуністів, що одверто навіть на червонім прапорі пишуть: незалежна Україна.

А політика?—Тут найбільше буває всяких вихилів головним чином під сторонніми впливами. Але все що було на тому полі у 1927 році, побивають такі події, як повний крах московського комунізму, на якому поставили хрест заяви Ващука і втеча всіх його колег, а з другого боку—створення й розбиття

Сель-Робу. Сель-Робом Москва намагається заступити скрахований комунізм, але сьогодні кожному ясно, що він не мав би ніякого доступу до нашого села, колиб хотів йти туди з одвертим інтернаціональним чолом; мусить прикриватися—українством.

Непереможно диває вперед український дух. 1927-ий рік надав йому особливого розмаху: Новий рік завершить той здвиг виборами і надасть йому певні форми, широке русло, сильну опору в народній свідомості, на яку стратять всякий вплив ворожі прислужники.

На порозі нового року сміло дивимось вперед.

На передвиборчій фронті.

Ще тиждень тому писалося у нас, що по польському боці творяться три сильні виборчі бльоки: блок правих, або т. зв. „католицьких партій“, блок усіх півурядових груп і організацій та блок соціалістів і „Визволеня“. Поруч з тими суперниками піде до виборів—гадали ми—окремо „Стронніцтво Хлопске“ та ще деякі партії, для яких не буде приміщення ні в одному з наведених вище дужих виборчих бльоків. Та одночасно ми зазначували, що „не є виключене, що на так званих „кресах“ (непольських окраїнах) об'єднана акція польських партій буде ще більша і що тут, у нас, ми будемо мати до діла з суцільним польським виборчим фронтом!“ Признаємося по щирому, що пишучи це, ми самі не думали, що так швидко здійсниться наше припущення і так основно, як воно сталося.

Бо ось ледве один тиждень минув, а маємо вже до діла з цілком іншою ситуацією. На наших землях будуть виставлені всього-навсього дві польські лісти (списки кандидатів), при чому й вони будуть зберігати т. званий

„поділ впливів“, себ-то одні другим не перешкоджатимуть у виборчій акції. Всі польські партії й організації, від монархістів, поміщиків і польського клеру аж до півурядових пілсудчиківських „радикалів“ включно порозумілися вже щодо спільного виборчого фронту під гаслом: оборона польського характеру „кресів“, себ-то українських земель! Окремо—покищо—тримаються ще ППС і „Визволеня“, але лише про людське око: вони не мають претенсій до представництва з більшості українських виборчих округ і тому туди взагалі не будуть пхатися; єдино на Полісся зазіхають, а ППС схоже мабуть ще зберігти за собою дрогобицький (з Галичини) мандат нинішнього міністра „соціаліста“ Морачевського—і уряд піде в цьому „пепесякам“ цілком на руку!

Така згода в польському ріжношерстному „смействі“ послідувала наслідком ініціативи уряду. Перший взявся за цю акцію воевода Ворковскі у Львові. Він мав раніше плян спонукати українців до виборчого союзу з „санацією“,

себ-то з різними польськими урядовими партіями. Очевидно, що ці надії завели, бо союз може бути лише поміж рівними з рівними й вільними з вільними, а яка тут мова про волю і рівність, коли з близько чотирьох тисяч українських народніх шкіл Галичини за часів Австрії—там нині несповна шістьсот! А де решта три тисячі чотириста? (На Волині є аж чотири укр. школи). А льокаут українців в державних (головно адміністративних) установах, а справа українського університету, а справа навіть власними законами вирішеної автономії галицьких воевідств, а найбільочіша справа земельного голоду наших селян і т. д. і т. д., одним словом, галицькі українські політичні партії на гачок бльоку з польськими урядовими партіями не пішли, не даючи себе заманити навіть виглядами найчистіших посольських мандатів! З другого боку не вдалося урядовим чинникам змінити й польського урядового бльоку на такий широкій платформі, як їм хотілося, бо трудно було погодити нпр. „кресових зубрів“ (поміщиків), які як проти чуми боряться проти земельної реформи, з „стронніцтвом хлопським“, що тільки й животіє гаслом тієї земельної реформи! Тому урядові чинники, не хочаючи залишитися відокремленими й позбавленими активної політичної ролі у великому виборчому спектаклю, висунули самі оте гасло, яким досіль орудували найзавзятіші польські „ендеки“: єдність польського фронту задля оборони польського характеру „східних кресів“!

23-го грудня, перед самими польськими святами Різдва, відбулася у львівського воеводи нарада, після якої усі польські партії й організації створили спільний Виборчий Комітет. До того комітету ввійшли й князь Чарторискі і граф Вадені і граф Коритовскі від монархістів і поміщиків, і польська „ендеція“ і „Пяст“, і ріжні партії та організації пілсудчиків і „Стронніцтво Хлопске“, словом усі суспільні класи й верстви найріжнородніших інтересів. Усі вони поставили собі одне завдання: одностайним фронтом, при помочи всіх засобів, вирвати з „кресів“ стільки польських мандатів посольських, аби можна потім оспорювати перед світом, що „креси“, це не українські етнографічні землі, а щонайвище—мішані польсько-українські! І цілком подібна робота в напрямку зліплення отакого польського єдиного фронту йде й на терені Волині.

Одночасно йде робота розбивання українського фронту при помочи запаморочених сліпою амбіцією одиниць, або таки явних запродавців. В будучому обіцяється їм золоті гори, а покищо дається їм гроші на газети й на виборчу акцію, дається їм всеціло підтримку місцевих органів влади (в Галичині старости розсилають офіційні обіжники з наказом помогати т. зв. „УНС-ові“,—Українському Народньому Союзові Ількова й Даниловича)—і деморалізація справді вкрадається в український табор!

Взагалі не можна навіть говорити про якийсь „український табор“. Одно „Українське Націо-

Купуючи святочні товари

пам'ятай, що

НАЙДОБІРНИЙШІ ТОВАРИ—
БО ВПРОСТ ВІД ПРОДУЦЕНТІВ
НАЙДЕШЕВШІ—БО ВАГОНОВО
продает лише

Найстарша Кооператива

„Народна Торговля“

Луцьк, Ягайленська ч. 48.

нально-Демократичне Об'єднання" (УНДО) ступило зразу на ясний шлях: обміркувавши довго й соціально сучасне політ. положення і всі можливості виборчої тактики вступило до „Виборчого Бльоку Непольських Народів у Польщі" й звернулося з покликом до всіх українських партій, що стоять на ґрунті національному й визнають принципи демократії, створити спільний український фронт. Інші українські партії зголосили своє приступлення до Бльоку, а тепер замахнулись, завагались. „Сель-Роб" веде свою лінію в ім'я чистоти соціалізму з московським смаком, Олександр Ковалевський собі Україну спасає, Данилович собі й Горемика собі і т. д.

Вкиці, як то кажуть, громада не без виродка. Вачимс, може й трохи за батато тих виродків і серед нашого українського народу. Багато їх народ вже дуже добре знає, багато пізнає їх тепер, але-ж там, де ходитиме про вияв народньої волі, народ одмежує себе від тої гилоти і окрема до виборів піє так, як йому підскаже його здоровий інстинкт, совість та розуміння св. їх потреб.

„З волі народа...“

Таке вже історичне нещастя народів, що сяде народів на карк якийсь царюк, королік чи інший гетьман і кричить: „ми з волі народа та ще з ласки божої ваш ясновельможний" і т. д. Не стало моди на тих „помазанців божих", то тепер збереться якась кумпанійка в Ковлі і таким самим правом, як оті „помазанці", кричать у своїй пэнській „Ниві": На сторожі прав нації. Ми „з волі народа"...

Так пишуть, правда, бувші міністри. Але ті б. міністри, що так високо лоби друк перед своїм народом, якимось зовсім не так бундючаться перед яким небудь „ужендовим" начальством. Якимось досі вони були дуже обережні в українських справах, бо то, знаєте, „з посади звільнять", „кредитів не дадуть", то що. А нараз такі відважні. Хто це, народ їм такої відваги додав? Відома річ, бо знаємо це з практики, що нашим людям ставилось у вини належання до культурно-освітнього Т-ва „Просвіта", що за громадську роботу, навіть не політичну, звільнювано українців з посад. Відомо, що робляться труднощі істнуванню навіть Українського Церковного Комітету. Відомо, що польський закон забороняє емігрантам політичну діяльність.

Це дуже добре знали і в українських громадських справах були дуже „обережними" й такі пані, як Ковалевський, Пилипчук, Барченко, Романенко і багато інших,

що в'їхалися до Ковля, щоби заснувати—подумайте тільки політичну організацію ще й ніби державницьку українську, яку назвали „Український Народній Комітет". Як ви

За Ч. 1. „Української Громади“ не питаєте.

— Цілу ніч з 30 на 31 XII 1927. кипіла в адміністрації робота: приготували газету Ч. 1. до висилки Зложили, поадресували, більшість на пошту однесли, а о год. 3 дня прийшла поліція і все збрала—в адміністрації, на пошті і в кіосках. Пізніше староство повідомило: газета „Укр. Громада" з дня 1 I. 28 р Ч 55 (62) (помилково число, направлене на Ч 1) сконфіскована. Тому напорозі нового року висилемо нашим читачом „Укр. Громаду" Ч. 2. За Ч. 1 не питаєте.

Поліття на „лівиці“.

У людей вже видно бракує концепту на назви окремих партій і коли виходять з якої існуючої партії, то присвоюють собі ту саму назву і тільки додають до неї маленький хвостик—„лівиця". Таких за ітніщих партій з хвостиками було досі на землях під Польшею дві: Польська Партія Соціалістична—лівиця і Сель-Роб—лівиця. Ну, але ті хоч справді пішли на ліво, коли дивитися на південь. Але тепер появилася ще одна „лівиця", на цей раз в незалежницькій Українській Соціалістично-Радикальній Партії.

Остання „лівиця" цікава двома моментами: часом, коли появилася, і особою, яка її створила, зглядно творить. А появилася вона якраз тепер перед соймовими виборами—отже має певні завдання якраз у зв'язку з виборами. Творить її колишній видний член Радикальної Партії в Галичині Др. Трильовський. Трав він визначну роллю в громадській життю перед і підчас війни та революції й коли Галичина підпала під Польщу, опинився на еміграції. Польська влада не дозволяла йому на поворот до краю, як взагалі не впускала до краю не тільки визначних людей в українському громадському й державному життю, але навіть звичайних смертельників б. козаків української армії. Нараз Др. Трильовський вертає без перешкод до краю і відчиняє в Коломиї свою адвокатську канцелярію. За це він тільки творить—„лівицю", з тою тільки різницею, що „лівиця" вона з іншого боку. Тому, що Коломия висунена над саму південну границю Польщі—і на весь край дивляться звідтіля на північ, то й природно—нова „лівиця" буде в зовсім протилежному напрямі од попередніх „лівиць".

Про що ходить новій „лівиці"? Ходить її тільки про те, щоби не зачіпали старого Тріля (так називали Д-ра Трильовського), за що

думає, шановні читачі, звідки в них взялася така відвага? Вгадати не трудно, бо дуже таки більшими нитками шита тут „воля народа".

У РІШАЮЧУ ХВИЛЮ.

Життя народу, як вічно неспокоїне море. Кожний день, кожна хвилина приносить з собою щось нового, що хвилює думкою народу. Являються суперечности, непорозуміння, бурі, ба навіть—кровопролиття. Але все-ж таки ніщо не в силі затерти єдності того людського моря, що народом зветься. Бо сила народу в тому, що він народ,—одне ціле зв'язане ціпкими спільними узами.

І неважні в народі поспішні суперечности, може й незгоди. Важне, як народ виступає у рішаючу хвилю. Єдність у такій хвилі—це перемога народу,—розбиття—це руїна.

До рішаючих хвиль в життю народу, що живе парламентарно-демократичною, державою чи живе у такій державі, належать також і вибори до законодавчих тіл (сойм, сенат). Від того, як стане народ до виборів, залежить, які будуть у нього законодавці на найближчий час, а від законодавців залежить, яким законам народ муситиме коритися і, звичайно, як йому з тим жити буде.

Як у нас справа стоїть з виборами—ми трошки знаємо: один тягне до ліса, другий до біса, а народ прислухається і приглядається. Треба надіятись, що підчас виборів не помилиться. Бо кожний у нас знає, що сила наша при нас тільки тоді, коли ми всі разом.

Поглянімо, що пишуть про

мусять відплатитися тим, що його не зачіпатимуть. Отже кричучи про свій „чистий" соціалізм, вони намагаються розбити другу по числу і силі українську незалежну партію в Галичині і рівночасно розбити єдність українського народу при виборах. Дуже вже залежить на цьому панам, коли аж старого Тріля на старість втягнули до свого воза. Але-ж—треба їм те знати—що й наш народ не такий дурний, як вони розумні.

„рішаючу хвилю" поляки, які, кожний це знає, є у далеко кращому становищу, як ми. Отже пише львівське „Слово Польське":

„Наша газета перша піднесла обов'язок і конечність єдності і консолідації всіх польських і державних елементів на терені Сх. Галичини („Малопольські") в обличчю виборів.

„Змінене, засадничо інше, як в 1927 р. виборче становище, неминучий солідарний активний виступ у виборчій боротьбі всіх сепаратистичних елементів—накидає цей обов'язок просто з елементарною силою кожному полякові, без огляду на приналежність і симпатії партійні. Терен Східньої „Малопольські" і взагалі східніх „кресів" абсолютно не може статися тереном боротьби між польськими групами. Така боротьба моглаби скінчитися поразкою не тільки польською, але держави. Потурання партійним амбіціям мусило потягнути за собою розбиття польського табору"—а це в свою чергу потягнуло б „банкротство" самих партій, що в обличчю великої небезпеки для цілості держави, що переростає всі партійні інтереси, не змілі посвятити своїх інтересів для добра цілості".

„Тож з найбільшим задоволенням і признанням належить піднести зрозуміння поваги ситуації, яке було пануючим на зібранню польських політичних груп дня 22 XII у п. львівського восводи. Присутні на тому зібранню, за виїмком П. П. С.—представники всіх політичних груп від ЗЛН. і ХН. почавши і на „Стронніцтві Хлопським" скінчивши, солідарно і згідно висказалися за ідеєю державного бльоку на терені Сх. „Малопольські", уявивши собі в світлі незбитих цифр, скільки мандатів при розбитті державних елементів мусимо стратити і скільки при солідарнім виступі можемо зискати".

„Не можемо собі уявити, щоби в так особливо важній хвилі хто-небудь, яка небудь сторона (з польського бльоку) в ім'я заспокоєння несуттєвих, зовнішніх, особистих чи партійних зглядів, відважилась унеможливити довершення великого діла і за те унеможливлення готова була прийняти на себе відповідальність".

„Та добра воля і національна й державна „рація стану", свідомість, що дня 4 березня 1928 р. буде йти на східних „кресах" боротьба не про перемогу партій і їх програм, але про перемогу державної ідеї, про перемогу єдності „кресів" з „маєжон", національної нерозривності над федералізмом національностей—та свідомість безумовно

Др. Е. Лукасевич.

Олександр Саліковський.

В другі роковини його смерті.

(Докінчення. Див. „Укр. Гр." Ч. 53)

Приступаючи до видання за кордоном українського політичного органу, Саліковський поставив його головним завданням всебічне з'ясування української справи і службу інтересам народа. „З народом і для народу"—це гасло, яким він кермувався. „Не може бути двох гадок—пише він в першому числі „Української Трибуни"—як повинен орієнтуватись сучасний орган преси, що хоче служити інтересам народа. Ці інтереси обов'язують його бути трибуною для широких верств нашого демократичного суспільства, різних течій, ці інтереси обов'язують його давати ідейну підтримку всьому тому, що йде на користь народа, і діяльно боротись з тим, що вносить розбрат і розклад в народі".—Це завдання „Українська Трибуна" проводила впродовж всього свого істнування, не ухиляючись ні в який

бік. Саліковський створив з неї важний орган незалежної думки, надав їй певні моральні і політичні впливи, певне громадське значіння. Може в деяких хибами, може в деяких випадках невадало, але в кожному разі йшов отверто шляхом зазначеним.

А коли перестала виходити „Українська Трибуна", Саліковський з таким самим же захопленням редагує „Трибуну України", яка почала виходити як журнал, та рівночасно редагує „Вісти Українського Центрального Комітету". Поруч з цим дописує майже до всіх українських газет і журналів: „Український Сурмач", „Письмо з Просвіта", „Наш Світ", „Молода Україна", „Учитель", „Український Голос", „Наше Життя", „Трибуна", „Діло", „Свобода" (американська)—всі ці газети переповнені його статтями.

Як постійний варшавський кореспондент „Діла" (під криптонімом „Senex"), не пропускав О. Ф. ні одної події з життя українського та з політично-парламентарних кругів, не полиняв справ церковних, не забуває дати належну відповідь нашим напасникам. В пері його ми мали щирого, сердечного вступни-

ка, пером його ми користались у всіх світлах і сумних умовах нашого життя.

Його публіцистичні статті визначались прикметами фахового знання, він як журналіст був зразковим представником літературної коректності, а як полеміст умів як ніхто інший логічними висловами побивати противника.

Ім'я Саліковського відоме, однак, не тільки на ниві публіцистичній; він залишив і на літературній ниві цінну спадщину. В останній час свого перебування в Квіві був він редактором „Літературно-Наукового Вістника", видав абірку своїх лекцій і статей під заголовком „Нова Україна", в якій зробив нарис ідеології нашої національно-державної справи, з додатком найголовніших актів законодавчо-установчого характеру. Розпочав писати мемуари від часу редагування разом з О. В. Петлюрою в Москві журналу „Українська Життя" для „Нашого Минулого", та під кінець свого життя закінчив дуже цінну працю: „Енциклопедія для дітей та самоосвіти", на зразок відомої англійської енциклопедії, виданої в російській мові І. Ситніним. Під його

редакцією розпочалась складати „Історія нової української літератури і автобіографія письменників", в якій брали участь П. Стебняк, С. Єфремов, П. Тичина, С. Васильченко, О. Дорошкевич,—матеріали ці залишилися, однак, в Совдепії і судба їх невідома.

Адміністративна висилка від догляд поліції, тюрма Кам'янецька, тюрма Луківська, нервова праця журналістична, більшовицьке жакіття, еміграція та розлучення з сім'єю, боротьба за кусок хліба—все це разом надломило знесилене здоров'я небижчика, знесидило втомлене серце. Глибоко відчуваємо велику і тяжку для нас втрату, дошкульно дається в знаки відсутність його досвідченого, гарячого пера, болісно відчуваємо недостачу гарячого патріота, цінного громадянина, культурного діяча. Замовкло чутке і прудке, повне невпинної праці життя, яке неваче тягнуло все довкола себе у вир невпинної праці, неваче зазивало:

Горіть! Дивіться сонцю просто в вічі,

Бо стоїть світ від іенів нездар,

І жить самі не будете двічі.

накаже в теперішній рішучій хвилі всім піти на як найбільші уступки з особистих, престижових чи партійних інтересів на рід одного великого державного бльоку".

Не сумніваємось, що й наш на-

род це зрозуміє і тому бльокові, який разом зі своєю консолідацією всіма силами йде на розбиття нашої єдності, протиставить свій бльоку по зразку 1922-го року. **Це нам наказує рішуча хвиля.**

Що діється в світі.

НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ КИПИТЬ.

Підчас останніх подій в Кантоні вбито більшовицького віцеконсула, а будинок консульства знищено. Радянського консула заарештовано разом з урядовцями консуляту. Радянський уряд звернувся до німецького уряду з проханням, щоб німецький посол в Китаю перейняв опіку над громадянами СРСР, які перебувають в Китаю. З Москви повідомляють, що голова III Інтернаціоналу Вухарін вигосив дуже гостру промову проти китайських націоналістів та загрозив репресіями по відношенню до китайців, що мешкають в Рад. Союзі. В китайському місті Ганькау почався сильний протикомуністичний рух. В часі вуличних боїв убито кількох комуністів.

— Евакуація совіт. установ з Шанхаю переводиться під контролею міжнародного добровольчого корпусу. Агенти того корпусу сконфіскували всі архіви консульства і совіт. торговельної делегації.

— Нанкінський уряд має намір передати заграничним дипломатам документи, захоплені в більшовицьких консулятах в Кантоні й Ганькау, які доказують вмішування більшовиків у внутрішні справи Китаю.

— По наказу Чан-Кай-Шека з китайської південної армії видалено 400 офіцерів запідозрених в комуністичності.

Ще про причини самогубства Йоффе.

Парижські газети оголосили лист радянського діяча Йоффе, що недавно покінчив самогубством. В цьому листі адресованому на імя Троцького, Йоффе напередодні своєї смерті, зазначає причини, що спонукали його покінчити з собою. Першою з них — пише Йоффе, є усунення його від політичної діяльності. Другою — репресії. Дію по відношенню до опозиції. Він був позбавлений всякого заробітку і не мав можливості лікуватись. В кінці листа Йоффе звертається до Троцького з підбадьоренням, що раніш чи пізніш настане взрив обурення широких народних мас проти нинішніх диктаторів СРСР, що душать навіть своїх — комуністів-опозиціонерів.

В Фінляндії, Естонії і Латвії майже одночасно прийшла криза урядів. У Фінляндії упав соціалістичний уряд Таннера, а новий уряд (без соціалістів) утворила дрібно-селянська партія. — В Есто-

Вже вийшла I-ша книжка ЛНВ-на за січень 1928 р. з таким змістом: Карашевич — Рівдяно, Новорічне. Галя Мазуренко-Гавна Ярославна, Корольова-Гонга, І. Гаврилюк — Спогади про 4 універтали, А. Крезуб — Облога Києва (спомини), К. Гриневич — Ольга Кобилянська, Вергаєвська. — Де що про Ольгу Кобилянську, Д. Лук'янович — Мої зустрічі з О. Кобилянською, І. Гончаренко — Французький роман енергії, В. Т. — Під знаком термідора (з нагоди XV з'їзду ВКП), Гота — Львівна героїзму, Дм. Донцов — За внутрішній день Вибліографія, Нові книжки.

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
„УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ“**

нії новий уряд спирається на теперішній більшовицький парламент з тою різницею, що на місце християнських демократів вийшла трудова партія. Спроба стягнути соціалістів до урядової більшості не увінчалася успіхом. Важке становище естонського міністра заграничних справ: з Радянським Союзом взаємини погіршилися, а з Латвією не вдалося заключити митної унії (конференція в цій справі розбилася) — В Латвії провалився соціалістичний уряд Скеуніка. Провалили його ті партії, що були невдоволені з політики міністра заграничних справ Целенса, який заключив договір з більшовиками. В латвійському парламенті панує думка, що коли вже соціалістичний уряд заключив такий договір, то виконати його повинен уряд несоціалістичний.

Думають торгувати поприятельськи.

Польська преса подає, що переговори між Польщею й Совітами, які ведуться довгий час, на днях мають закінчитись підписанням провізоричного торговельного договору. Поляки, пишучи про це в своїй газеті, дуже тішаться, що їх північний — чи східний сусід так присмирнів, що аж збирається з ними гандлювати. А наші недоїшли комуністи також тішаться і надіються на манну зі Сходу.

Велика буря на Чорному морі.

Газети доносять, що на Чорному морі від кількох днів шаліє велика буря. Багато каравлів, між ин. „Камянець Подільський“ „Томп“ і „Новоросійськ“ намагаються в небезпеці і просять по радіо помічі.

Ріжні вісти.

— В Ніцці помер був царський міністр закордон. справ Сазаонов.

— 23.XII померла в Кракові вдова по недавно помершій польській письменниці Ст. Пшибишевській.

— В Варшаві невідомі злочинці побили до непритомності польського ендецького журналіста Адама Новачинського.

— Недавно в озері біля Рагузи рибаки зловили рибу ваги 37 і пів пудів. Знавці кажуть, що ця риба є з породи т. зв. морських свиней. При ловлі риба відкусила одному рибаків ліву ногу вище коліна.

— 21.XII згоріла палата графа Тарновського в Дзікові (Зах. Галичина). Згоріло 8 людей, 7 тяжко попарилось. Погоріло цінні музейні збірки і бібліотека. — Тої-ж самої ночі згоріла палата гр. Борковської, матері львівського воєводи. — 22 грудня згорів замок президента Польщі. — Польські газети пишуть, що це знов якийсь „саботаж“.

— Подільська філія Цукротресту на Рад. Україні продала до Італії 65 тисяч пудів бурякового насіння.

— Від 25 грудня настала в Югославії весна. Термометр показує 15 степ. тепла. З причини такого раптового потепління розстали сніги і вилили ріки Сава і Дрина. — А в нас що то ще буде до весни... гай, гай...

— На мраморному морі зустрілись 2 турецькі пароплави, з яких один, „Мармара“, пішов на дно разом з залогом в 20 людей.

— Американська летунка Грен-

бі, яка 23 грудня полетіла своїм літаком з Нью-Йорку до Європи, пропала без вісти. Припускають, що вона згинула в океані.

— 13-літ. американка Козета Паркер здала іспит на пільота й виконала сама — 250 кілометровий лет.

Марш щурів. Повинь навистила англійську місцевість Леаталь. Перед повинню батато тисяч щурів стало втікати в світ за очі. Прийшовши до міста Едмонтон заповнили вони головну вулицю. Все, що жило, повтікало. Навіть собаки втікали перед маширочими щурами. Врешті великими тягаровими автомобілями вигнано щурів з міста. В Англії це не перше мандрівка щурів. В р. 1899 головне місто Лондон також навистила повинь і тоді також сотки тисяч щурів вийшло з Лондону в напрямі Західного Суссексу. Тоді марш щурів був такий страшний, що люди не показувались зовсім на вулицях.

ДОПИСИ

Дивоглядні виборчі обводи.

(Шумськ, кременецького пов.)

20 грудня відбулось тут засідання гмінної ради, на котрому обрано по 3 члени обводових комісій. Рада звернула увагу на дивовижне розподілення наших сел на виборчі обводи. Само собою зрозуміле, що райони обводів повинні б встановлюватись як можна догідніше для населення, аби йому найменше було утрудження для голосування. Але зовсім інакше виглядає справа на ділі. Наприклад візьмім обвід: м. Рохманів (около 2000 населення), Васківці (1500 н.), М. Садки (800 н.) місце голосування М. Садки-школа. З Рохманова до М. Садки через Васківці по дорозі буде верст 7, з Васківців вер 4, а між тими природно зв'язане і близько лежить коло Рохманова с. Залуже прилучено до іншого такого ж дивовижного обводу: с. Обиг (2000 н.) Залуже і Дитовище (голосування аж на краю обводу) і так само всі інші обводи: Воложівка, Бриків, Одишківці — (голосування в Шумську), с. Голибіє, с. Кордишів і с. Круголець (голосування в Круголці (маленьке сільце): Голобіщани йдуть через Кордишів в Круголець і т. д.

Вся Рада заперестувала проти такого розподілу, запропонувала спис обводів свій, природний і догідний, однак віт Краузе відмовився це записати до протоколу і навіть не дозволив Раді висловити свої застереження, мовляв, це не є компетенція Ради. Колиб такий розподіл обводів залишався, то — дарма праця, величезна більшість населення голосувати не піде.

Обсерватор Атака на український спів у церкві.

(с. Новомиськ, здолбунівського пов.)

Хоч коштувало це багато труду, але деякий час наш церковний хор співав по українськи. Несподівано в неділю 25.XII 1927 р. пішла на український спів атака наших п.-отців настоятеля Долівського і дякона Пижидького. Дочка п.-отця Пижидького, котра править церковним хором, перед Службою Божою заявила, „вікакіх українських, а петь по славянські, а то вивезу із церкви“. Малодушні дехто і злякався і разом з регенткою і сином п.-о. Пижидького, котрий російського не дівнав, а українське згубив, пішли дерти по славянськи, хоч хор співав по українськи. П. о. Долівський тільки усміхався, що в церкві таке „великолепје“. П.п.-отці, чи не пора Вам опам'ятатись! Вже й так пів села, дивлячись, як Ви молитесь і як віруете, перейшло в штунду. Чи не час зрозуміти, що і в церкві треба йти з віруючими в єдності й любові, як слід п.-отцям. Бо тільки маловірні пішли шукати миру і любові в сектах, інакше вірні сини пра-

вославної церкви напевно попросять Вас од них одійти! **Православний.**

„Комедія“.

(с. Любиковичі, пов. Сарни)

Дякуючи старанню „невтомного“ керувника польської школи пана Томаша Куровського, 7 грудня ц. р. приїжджав до нашого села окружний рілний інструктор в Берестя, котрий дав грізний наказ місцевому солтисові негайно вігнати до школи людей з цілого села на „комедію“. Наказ виконався. Через короткий час школа наповнилась інтересантами, але не дорослими людьми, як це було 28 листопада ц. р., коли подібна „комедія“ появилася в селі вперше, а виключко малими дітьми, — хлопцями й дівчатами на чолі з паном Куровським та його товаришем по праці позашкільній Микитом Гнатюком, господарем з села Любикович. Пан інструктор розказав присутнім дітям, — як треба гдувати й доїти корів, чим відживлятися повинні самі, притім об'яснив, що мясо смачніше від картоплі, і наглядно своїми руками представив, як рухаються ті, що їдять мясо і ті, що відживляються картоплею. Далі зазначив, що доб'ються вони ліпшого життя тоді, коли безоглядно слухатимуть науки добрих польських учителів та коли не піддаватимуться впливам більшовиків та буржуїв-жидів, що їм тлумачать про існування тут якихсь українців, котрих тут на Полісі, ніколи не було й тепер немає, що з давних-давен всі вони (діти) були й є поляками. На це діти підняли регіт, бо добре знають, хто вони і чий діти, не дивлячись на те, що годили української мови, котра для людського ока, як предмет, введена в школі, уживається на співання польських пісень та польських колядок. Так, що з початку шкільного року і до половини грудня ц. р. в школі не було ні одної лекції з української мови, дарма що в шкільних „дзєнвіках“ пани „научицєлє“ пишуть, що українська мова відбувається в свій час і акуратно. Є це, розуміється, тільки обманом батьків українських дітей, і того, хто може хотів би загаянути до шкільних порядків. Ми, українці, зі свого боку радили-б шановним акторам другої „комедії“ не крутити нам і дітям нашим „голів“ вашими „комедіями“, а порадити нам ліпше, як добитись нам своєї рідної української школи. **Селянин.**

„Союз Українок“ у Рівному.

Від кількох років при Рівенській „Просвіті“ існує Союз Українок. Заініційований ще п. Кантеміревичем і організований місцевим жіноцтвом при „Просвіті“ — він цей Союз певну корисну роботу в своїх вузьких рамках. Пару десятків скромних і працюючих жінок без великих амбіцій та аспірацій працювали собі мирно, посварившись вноді для розваги за яексь „принципове“ питання. Будь що будь дівчата в укр. приватній гімназії мали завжди гарячі свіданки, а вистави — завжди порядний буфет. Цей жіночий гурток також з посвятию проводив всі карнавільні збірки на користь гімназії і „Просвіти“. Цим обмежувалась діяльність Союзу, від якого в наших умовах та при національній невідомості нашого жіноцтва годі більш і чекати. Але почалися сварки, викликані амбіціями та інтригами пані Багриновської, яка за всяку ціну намагалась стаги головою Союзу. Очевидно ходило про захоплення в свої руки впливів та організацій, які при майбутніх виборах мали стати плідниками цілої компанії новооскілковців. Означє з цим цілком не поталанило згаданий кумпан І. На останніх виборах „Союзу Українок“ при виборі нової голови (після парудітного головування п. Томковичевої) більшість голосів

отримала п. Глинська і тільки 2 голоси п. Багрянівська. Очевидно тому ця пани, головуючи на зборах зірвала їх без всяких підстав і прачив. „Союз Українок“ опинився в повному роздвоєнні та розбитті.

Підходячи об'єктивно до цілої справи—мусимо сконстатувати, що згаданий „Союз Українок“ від року, маючи статут на цілу Волинь, аві трохи не поширя своєї діяльності поза межі буфету, вечірок і сварок. Кількість членів на протязі 1927 р. не збільшилась (було 25 так і залишилось), не відчинено ні одної філії Союзу в інших містах Волині, не організовано ніяких курсів чи то кравецьких, чи то господарських, а ві проєктованої від року столівки. Отримавши від 2 місяців гроші—3000 зол. позички від Гіпотечного Банку у Львові лежать нерухомо, приносячи тільки страту. Це дає багато дечого до думання ширшому громадянству.

Поза тим не наважано тіснішого контакту з Союзом жінок у Львові, від котрого, що-до організації і праці наші жінки могли б дечого навчитися, ватомість, ставши сліпим знаряддям в руках хрув'яди—„Союз Українок“ у Рівному тим самим набрав і політичного забарвлення, рекламуючись виключно в „Українській Ниві“. Попавши під впливи осіб, зовсім не зацікавлених ні місцевим життям ні громадськими інтересами—„Союз Українок“ вабирає характеру невідповідного і певолі хилиться до розвалу і ліквідації. Може наші громадські інституції в Рівному забрали би в цій справі і свій голос і не дозволили б вивести організації невідповідним особам?!

Рівенчанин.

Чи не передчасно?

Всього другий місяць, як в Луцьку створено склад „Народної Торговлі“. Справа з відкриттям того складу тягнулася досить довго, а набрала особливої актуальності, коли зродилася думка заснування в Луцьку повітового союзу кооператив. Ходило головним чином про українську гуртівню товарів та об'єднуючий центр для кооператив луцького району. На кооперативних нарадах у цій справі було дві думки: 1) заснувати негайно повітвий союз і 2) подбати про створення в Луцьку складу „Народної Торговлі“, який заступав би тимчасово той союз.

Для заснування повітового союзу кооператив треба, щоби в першу чергу добре стояли кооперативи I ступня, та щоби вони змогли зложити капітал до 50 тисяч золотих для урухомлення союзу. На жаль ті кооперативи були на це занадто слабкі й тому переважила друга думка, яку між иншим заступав і п. Ол. Ковалевський. Тим більше, що існуючі повітові союзи кооператив (Крем'янець, Дубно, Острів і Здолбунів) і досі є відстрашуваними зразками.

З великим трудом і з ще більшим накладом коштів відкрито склад „Народної Торговлі“. Але ще склад як слід не розгорнувся, як кооператори на місцях вже отримали за підписом п. О. Ковалевського запрошення на якусь кооперативну нараду, де між иншим на порядку дня стоїть питання про заснування в Луцьку повітового союзу кооператив. Ми розуміємо, що п. О. Ковалевському тепер може й ніяково робиться, що хотів використати свою кооперативну працю для передвиробчої „політики“, але все-ж таки він повинен би поставити собі питання: чи не передчасно, ще засновувати повітвий союз кооператив? Бо хоч становище наших кооператив і покращало, маючи вже свою гуртівню і під боком Інспекторат Укр. Ревіз. Союзу, а до того Кооп. Інстр. організаційний Відділ в Луцьку, то

все-ж таки кооперативи ще не стільки кріпкі, щоби збудувати сильну кооперативу II ступня. Це з певністю скажуть ініціаторові наради представники кооператив з місць, як теж запитуються п. директора, чого він так спішиться? А дійсно цікаво знати, чому і звідки взявся такий поспіх?—Непевна це історія.

НОВИНКИ.

На допомогу жертвам повені в Галичині. Громадяне села Охматкова на Дубенщині зложили ріжним збіжжам: по 1 пуд.— П. Олексюк, П. Підкорбвий, О. Вальчук, П. Козван, П. Христин, Г. Сувичук, Г. Бучевський; 35 фун.— П. Котовський; по 30 фун.— Т. Шкаравецький, П. Казван; по 25 фун.— Д. Курта, В. Татарчук; по 20 фун.— П. Кісіль, Г. Козван, М. Кісіль, А. Кісіль, Д. Шкаравецький, І. Давидюк, Н. Хрестецький, Ів. Цісарук, Д. Шкаравецький, М. Антоюк; по 15 фун.— П. Ковальчук; по 10 фун.— Ів. Миколайчук, П. Цимбалюк, О. Цимбалюк, М. Козван, І. Вальчук.

Грiшми зложили М. Вальгун 4 зол., Петро Котовський 3 зол., І. Дрогалюк 2, Ю. Цісарук 1, М. Шпіра 1, П. Троцюк 1, М. Козван 50 гр., Х. Антоюк 50 гр., С. Козван 40 гр., О. Миколайчук 40 гр., Д. Козван 25 гр., С. Козван 20 гр., Т. Козван 15 гр.

Полотня: Марія Нагорна 2,80 мет., Параска Шпіра 2,35 метр. На гр ші на збірка дала 114 зол. 42 гр. Таку суму і полотно одержала наша Редакція і переслала по належності до Львова.

В СПРАВІ КООПЕРАЦІЇ.

Спростовання. В поученні „Ек заснувати кооперативу“ в 63 ч. нашого часопису трапилася неприємна помилка, а саме уступ, що починається словами: „Крім того перед розпочаттям діяльності“... і до слів: „Взір зголошення до Староства такий...“ треба виправити, замінюючи таким уступом:

Крім того перед розпочаттям діяльності треба зголосити підприємства до Староства, яке має видати кооперативі витяг зі зголошення. Подаючи зголошення особисто, найкраще виготовити його в двох примірниках, тоді другий примірник з поквітованням Староства служимите готовим витягом. До поквітовання Староства (рубрум) треба купити стемплеву марку за 20 гр. Зголошення можна вислати й по пошті порученим листом. Промисл можна розпочати по зголошенні, не чекаючи витягу.

Зголошення промислу — вільне від стемплевої оплати.

„61“. Довідуємося, що розправа проти 61 особи мешканців Луцького повіту-українців, обжалованих з арт. 102 Кодексу Карного, а засуджених Луцьким Окружним Судом на ріжні терміни кари тяджої в'язниці, вироком з дня 23 травня цього року, — визначена до поновного розбору в Люблинському Апеляційному Суді на день 31 січня 1928 року. Отже розповсюджені кимось чулки, що Суд той вже відб'ється, — неправдиві. З львівських адвокатів отримав завідомлення про розправу оборонець Глушкевич, а з волинських — луцький адвокат Григор Степура, а також — помічник адвокатський Самійло Підгірський. М. М.

З церковного комітету. Превіди України. Церк. Комітету, на нараді 6 грудня в Луцьку ухвалила, що Церк. Комітет, як такий, жадної участі у виборах до Союму і Сенату не візьме. Уповноваженими Укр. Церк. Комітету в Варшаві затверджено: проф. Огієнка, п. М. Черкавського і

п. Косоноцького.

Виступили з Комітету: п.п. Камінський і Сенюк (згідно заяви) і п. Качанюк (виїхав до Америки).

З'їзд українського духовенства.

Нас повідомляють, що з ініціативи Митр. Діонісія свящ. Керша з Вискунич-Шляхетських на Володимирщині розпочав підготовку з'їзду українського духовенства в одному з повітових міст на Волині під головуванням Митр. Діонісія. Однак, коли в тій справі 22.XI. виїхали до Варшави з меморіалом священники Керша і Широцький, то зараз же на другий день над о. Широцьким заряджено було слідство і почалися репресії над иншими священниками українцями (о. Губа, о. Лівренчук та ин.).

[„Рідна Церква“]

Бережіться обманців!

Василь Булатовський з Волині виїхав до Америки і задержався в Варшаві, щоби зголоситися в корабельнім бюро і разом виїхати з транспортом до Данцігу. Став шукати за бюро, але не міг його знайти. От і навинулась одна жінка, обіцяла допомогти Василеві і завела його в одну браму каменіці, бо там є бюро. Левви увійшли на сходи, з'явився один панок ніби секретар бюро, який вимантив від Василя 55 дол. і 200 зол. і зник з жінкою. Василь аж після полпався, що обманці його ограбували. — Це нехай буде наукою для наших селян, щоби були обережні з грішми, особливо в великих містах, де тепер бушують всякі обманці. — Побажатиб також, щоби в Варшаві відкрито якесь ретельне українське бюро інформаційне для наших людей взагалі, яке за заплатою моглоб полагоджувати справи по всяких урядах.

Бірка на 30.XII. долар америк. 8'85, золото руб. 5—23'35 зол.

Ціни на збіжжя за пуд: жито — 5'75, пшениця—7'70, ячмінь 5'20, овес—4'70, гречка—5'80, просо—6'75, ріпак—11'00, лянка—11'00, вика 4'50 хвасоля—7'50, горох—7'00, мак—16'00 картоплі—1'00.

ВІДОЗВА.

Уповноважені колонією 6 інтернованих в Стшалкові отрим звертаємось до Українського Громадянства.

В кількох бараках 6. Стшалківського обозу лишилося нас кількадесять—чоловіки, жінки, діти. Бараки, в яких можна ще ледве жити літом, що збудовані ще підчас великої війни для полонених, майже розвалюються, кризь шпари в стінах сиплеться сніг—це наші хати... Життя наше—це вічна боротьба за кавалок хліба, завше злиди і нужди. Ми в більшості інваліди чи від війни, чи від „задротянського сидіння“; ніхто з нас не отримує

ні звідки допомог, бо й на оглядні комісії виїхати з-за матеріальних перешкод не довелось. Займаємось, хто чим може: частина працює на тартаках і полденно, та не завше є праця. За останній місяць число громадян збільшилось приходом кількох безробітних козаків з жінками й дітьми; їм мусили дати хоч дах над головою, бо де-котрі були в найреспачливішому стані. Стоїть люта зима. І будні минають їх вже не помітно, але Свят-вечір, свята кожному змучену душу емігранта наповнюють жалем невимовним по далекій Батьківщині, по рідних оселях. Знаємо, що багатько, багатько наших земляків на Поліссю, Волині, й Галичині мають теплу хату кусок хліба. Бачимо—шлють свої латки потерпілим од повені і на інші ціли. Для чого ж не памятають про нас. Чейже ми теж терпіли й терпимо від тої страшної повені, яка має на імя „боротьба за визволення Батьківщини“. Чейже ми теж боролась і підставляли груди теж і за їх ліпшу долю і за їх добробут. Знаємо й те, що це переможенні доля. Отже, звертаємось до всіх тих, хто годен відчути серцем лихо брата, хто нічого не забуває, хто розуміє слово велике: Нація—висте свою посылню поміч і надади памятати про своїх бездомних земляків.

Пожерти просимо надсилати на імя уповноваженого Відділу У. П. К. в Стшалкові по адресі: Strzałkowo, b. obóz internowanych, Wasyl Golownia.

КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ТАБОРЯНАМ—УКРАЇНЦЯМ В. ОБОЗУ СТШАЛКОВО.

Голова Дмитренкова Катря
Секретар Сямен Левченко.

Веселий кутик.

Між циганами.

— Тату, шатро горить!
— Хапай точило та віткай!
— Та мама слаба в шатрі!
— Маму як припече, то й сама втече!

Добрі люди справляться.

— Чи є в селі злодій?
— Нема, але коби було що брати, то добрі люди й самі покрадуть.

Загублено дня 20 грудня 1927 р. військову книжечку з картою мобілізаційною на імя Григорія Оксентюка, мешканця села Сильво, гм. Згоряни, пов. Любомль, видаву через П. К. У. Ковель. Згублені документи цим уневажнюються. 2-2

Машини до виробу цементових дахівон

ріжних системів, форми на бетонні цеглині, хрести, громоводи і всякі вироби шлюсарські виготовлює

Михайло Стефанівський

Львів, вул. Варшавська 10
(між ул. Рибарської й Кордецького)

МЕД!!! НА СВЯТА!!! МЕД!!!

правдивий, гарантований з власної пасіки висилає за відібранням на пошті

3 кг. — зол. 10.80   5 кг. — зол. 14.80
10 кг. — зол. 27 —   20 кг. — зол. 50.—

разом з поштовою оплатою і бляшанкою.

ARNOLD KLEINER, Podwołoczyska, (Młp.) Skr. poczt. 11.

Запросини до передплати на рік 1928.

Ілюстрований популярно-науковий і літературний ЖУРНАЛ видається Товариством „Просвіта“ під назвою

„Життя і Знання“.

На рік вийде 12 чисел.—Кожне число по 32 сторінки. Журнал подає знання з ріжних галузів науки й життя і весь матеріал ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18 зол., на 6 міс. 9 зол., на 3 міс. 5 зол.

Поодинокі число коштує 1.80 зол.

Хто ішле передплату від січня 1928, і не був передплатником в 1927, отримає перші аркуші споминів з подорожі: „На Камчатку“ І. Мельника і перші аркуші роману „Бурсак“ 4“ В. Наріжного за додатковою доплатою до передплати у висоті 1 зол. 50 сот.

Адреса Редакції і Адміністрації:

Львів, Ринок ч. 10, II поверх, Товариство „Просвіта“.